

ר"ף מסכת שבת דף ז עמוד ב

והאי טעמא פריכא הוא דאי מהאי טעמא הוא דאין מפליגין הוה ליה למיתנא אין מפליגין בספינה קטנה אמאי תני ספינה סתם דמשמע בין קטנה בין גדולה ועוד מאי איריא ג' ימים אפי' טפי נמי ועוד לדבר מצוה אמאי שרי והא העמידו דבריהם במקום עשה כדתנן [פסחים צ"א ע"ב] אונן טובל ואוכל את פסחו לערב אבל לא בקדשים ואמר' עלה [פסחים צ"ב ע"א] גבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת גבי קדשים העמידו דבריהם במקום עשה אלא היינו טעמא דאין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם השבת משום בטול מצות עונג שבת דכל ג' ימים הויה להו שינוי וסת משום נענוע הספינה כדכתיב בהו יחוגו וינועו כשכור וגו' ולא יכלי למעבד עונג שבת ולאחר שלשת ימים הויה להו נייחא ובעי מיכלא ומקיימי מצות עונג שבת והיינו טעמא דלדבר מצוה שרי משום דפטיירי ממצות עונג דאמר מר [סוכה כ"ה ע"א] העוסק במצוה פטור מן המצוה ותנן נמי [סוכה כ"ה ע"א] שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה ולהכי נמי אמרינן [סוכה מ"ד ע"ב] אסור להלך בערבי שבתות יתר על שלש פרסאות דאינון שנים עשר מיל משום דמבטיל ליה למצות עונג שבת כדמפרשא בהדיא והוא הדין שאין צריך על עיירות של נכרים פחות משלשה ימים קודם לשבת משום דלא מיתהני להו מיכלא ומשתאי תוך ג' ימים משום טרדא ופחדא דליבא ולבתר תלתא יומי פרח פחדיהו ומקיימי ליה לעונג שבת:

המאור הקטן

ולי נראה טעם אחר בין בזו בין במה שאמרו אין צריך על עיירות של נכרים דכולהו מקום סכנה הוא וכל שלשה ימים קודם לשבת קמי שבתא מקרי ונראה כמתנה לדחות את השבת מפני שאין דבר שעומד בפני פקוח נפש והוא הדין להפריש במדברות וכל מקום סכנה שאדם עתיד לחלל בו את השבת.

ר"ן על הר"ף

ועל דרך זה התיר הרמב"ן ז"ל מפרשי ימים שיכנסו בים בשבת ולפרוש מן הנמל ואין חוששין משום דכשאסרו להפליג בספינה תוך שלשה ימים לא אמרו אלא בישראל שוכר כל הספינה שכל המלאכה הנעשית בה אינ' נעשית אלא בשבילו אבל בספינה שרובה נכרים וישראלים מועטים נכנסים בה כיון דרובה נכרים על שם הנכרי היא נעשית וכדאמרינן בפ' כל כתבי (ד' קכב א) במסבה שרובה נכרים והדליק נכרי את הנר שמוותר לישראלים שבה להשתמש לאורה:

ולפיכך נוהגין עכשיו שמתכנסין לתוך הספינה מע"ש ומסדרים שם שולחן ומדליקין את הנרות לקנות שם שביתה ואחר כך חוזרין ונכנסין לה בשבת ועושין כך מפני שהספינה עתידה לצאת בשבת חוץ לתחום ויהא אסור לזוז בתוכה מד' אמות שלו לפי שלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום ואע"ג דקי"ל דהלכה כר"ג [דמהלך את כולה] אפי' בדיר וסהר אע"ג דלא שבת באויר מחיצות ה"מ בנתנוהו נכרים בדיר וסהר דאניס הא לדעת לא עשאום כארבע אמות אבל כיון שנכנס לה מע"ש נעשה כמערב ברגליו ואומר כאן תהיה שביתתי וכיון דקונה שם שביתה שובת באויר מחיצות מבעו"י הוא ומהלך את כולה דכד' אמות היא אצלו:

ערוך השולחן אורח חיים

סעיף ו וכדי ללמד זכות על כלל ישראל נלע"ד דמגופא דברייתא יש ראייה לשיטת הרמב"ן ז"ל מהא דתניא ופוסק עמו ע"מ לשבות ואינו שובת כלומר דהוא מחוייב לעשות תנאי זה עם בעל הספינה ואם אח"כ הוליקה בשבת א"צ למחות בידו וקאי על דבר מצוה כשמפליג בע"ש או תוך ג' ימים [ט"ז סק"א] ומה שלא הצרכנו כן בכל המלאכות כשעושה בקיבולת משום דבכאן הישראל עצמו יושב בה [שם] מיהו עכ"פ אי ס"ד דמיירי בספינה גדולה שמוליכה משאות והיושבים בה רובם אינם יהודים הרי אין זה רק כחוכא ואיטלולא שהישראל יעשה תנאי עם בעל הספינה שיעמוד בשבת הלא ישחקו עליו וצא צא יאמרו לו ואם נאמר שיגלה לו שבאם אפילו לא יציית לו לא יחוש זהו יותר תמוה ויש בזה חילול שם שמים כמובן אבל לדברי הרמב"ן שהספינה הולכת בשביל הישראל א"ש ובגוף הפלוגתא דרבי ורשב"ג אם צריך לפסוק הרמב"ם והש"ע פסקו כרבי דצריך לפסוק והטור פסק כרשב"ג ע"ש:

שולחן ערוך אורח חיים סימן רמח

סעיף א מותר להפליג בספינה אפילו בערב שבת, אם הולך א' לדבר מצוה; ופוסק עמו שישבות, ואם אח"כ לא ישבות אין בכך כלום; אבל לדבר הרשות אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם השבת. הגה: אבל קודם שלשה ימים שרי, אפילו בספינה שמושכים אותה ע"י בהמות, ואפילו אין בגובה המים י' טפחים (מהרי"ק שורש מ"ה) ואפילו במקום שיצטרך הישראל לעשות אחר כך מלאכה בשבת להוליך הספינה (ריב"ש סימן קנ"ב). ואם הוא דרך מועט, כמו מצור לצידון שאין ביניהם כי אם מהלך יום אחד, מותר להפליג בערב שבת בבקר, מפני שאפשר שיגיע שם קודם השבת; ומקום שנהגו שלא להפליג בערב שבת כלל, אפילו דרך מועט, אין מפליגין.

סעיף ב הא דאין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים קודם השבת, הטעם משום עונג שבת, שכל שלשה ימים הראשונים יש להם צער ובלבול; ודוקא למפליגים בימים המלוחים, אבל בנהרות אין שום צער למפליגים בהם, ולפיכך מותר להפליג בהם אפילו בערב שבת, והוא שלא יהא ידוע לנו שאין בעומקם עשרה טפחים, אבל במקום שידוע לנו שמקרקע הספינה לקרקע הנהר פחות מעשרה טפחים, אסור (לצאת חוץ לתחום) משום איסור תחומין. הגה: וכן בספינה שיצטרך הישראל לבא לידי מלאכה בשבת, אסור ליכנס בה שלשה ימים קודם השבת, אפילו הם נהרות הנובעים והיא למעלה מעשרה (ריב"ש סימן קנ"ב מהרי"ק), אבל אין איסור במה שהבהמות מושכות הספינה בשפת הנהר, ולא דמי להליכה בקרון שאסור.

ס' שמירת שבת כהלכתה פל"ב

לג. מיום ד' בשבוע ואילך אסור לעשות מעשה שכתוצאה ממנו יוצר מצב של פיקוח-נפש ויהיה צורך בחילול שבת (צ). ולכן, אם יש צורך בניתוח שאינו דחוף, כגון ניתוח שקדים, אם רק אפשר הדבר, יש לקובעו לראשית השבוע (צ). — שמא יצטרכו לחלל שבת לשם טיפול אחרי הניתוח (צ). ובדיעבד, כאשר נעשה הניתוח, שלא כדין, סמוך לשבת, מותר לחלל את השבת בכל צורכי החולה שבסכנה (צ).